

ΚΑΙ ΑΝ ΟΙ ΟΙΚΟΛΟΓΟΙ ΕΧΟΥΝ ΛΑΘΟΣ; (του Αλέξανδρου Μπέλεση)

Η συζήτηση για τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις των δραστηριοτήτων του ανθρώπου, τελευταία τείνει να ξεφύγει από το πραγματικό της επίκεντρο. Τους τελευταίους μήνες αυξάνονται οι «αποκαλύψεις» συνομωσίας για την παραχάραξη στοιχείων που καθιστούν την ανθρώπινη δραστηριότητα υπεύθυνη για τις κλιματικές αλλαγές.

Επίσης προβάλλονται μελέτες που αμφισβητούν την τελευταία διαπίστωση του ICCP του ΟΗΕ που θεωρεί τον άνθρωπο ως υπεύθυνο για τις κλιματικές αλλαγές.

Αυτή η συζήτηση δεν είναι θεωρητική, έχει αντίκτυπο σε τεράστια συμφέροντα, και μια ειλικρινής τοποθέτηση θα μπορούσε να θέσει σε αμφισβήτηση όχι μόνο το καταναλωτικό μοντέλο αλλά και όλη την οικονομική δομή της οικονομίας.

Συνεπώς δεν θα μπορούσε να είναι και πολύ αθώα η απόσπαση της προσοχής από την ουσία του ζητήματος. Τι να πούμε για τις ΗΠΑ, όπου ο καταναλωτισμός θεωρείται πατριωτικό καθήκον. Δεν είναι τυχαίο ότι η δημοσιογραφία της «οικολογικής συνομωσίας» περιορίζεται σε καταγγελίες περί «μαγειρέματος» αριθμών. Ο στόχος είναι απλός: Δεν θέλουν να επεκταθεί η συζήτηση ούτε στο λάθος μοντέλο ζωής ούτε στην ηθική και κοσμοθεωρητική του διάσταση.

Περιβαλλοντικό αποτύπωμα και καταναλωτισμός

Το ζητούμενο της μείωσης του περιβαλλοντικού αποτυπώματος, δεν είναι τόσο απλό όσο συνήθως νομίζεται. Οι πρώτοι που το έχουν κατανοήσει είναι αυτοί που παράγουν προϊόντα και δημιουργούν

την επιθυμία και την μόδα. Δηλαδή αυτοί που ελέγχουν την ζήτηση! Η μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος συνδέεται άμεσα με τον καταναλωτισμό. Μια μεγάλη μείωση του καταναλωτικού αποτυπώματος θα μπορούσε να απειλήσει την σημερινή οικονομική δομή, να προκαλέσει μείωση του ΑΕΠ, «μείωση της ζήτησης», κλπ. Όλα αυτά δηλαδή που θεωρεί ο σύγχρονος κόσμος μας ως «δείκτες της οικονομίας της αγοράς». Με μια μεγάλη μείωση του καταναλωτικού αποτυπώματος θα μπορούσαν να κλονιστούν οι τράπεζες, τα χρηματιστήρια, και ο εμπορικός και βιομηχανικός ιστός της οικονομίας.

Κι όμως, εάν δεν μειώσουμε αισθητά την κατανάλωση, τότε η βιωσιμότητα του οικοσυστήματος -του οποίου είμαστε μέρος- θα κλονιστεί. Ήδη εκθέτουμε σε κίνδυνο το 1/3 των καταγεγραμμένων ζώων και φυτών[1] και επιβαρύνουμε την ζωή με την υπεραλίευση, την επιμόλυνση των αγρών από γενετικά τροποποιημένους οργανισμούς, την εξάντληση του νερού από καταχρηστικές πρακτικές του σύγχρονου τρόπου ζωής, την ερημοποίηση, κλπ. Αυτά τα φαινόμενα με την σειρά τους θα αυξήσουν εκθετικά τις αιτίες πολέμου για την εξασφάλιση νερού, ορυκτών καυσίμων, την χρήση γης, μη ερημοποιημένης και μη επιμολυσμένης από γενετικά τροποποιημένους οργανισμούς.

Περιβαλλοντικό αποτύπωμα και ηθική στάση ζωής

Και ενώ η μείωση του καταναλωτισμού εξετάζεται συνήθως από την σκοπιά της βιωσιμότητας του ανθρώπινου είδους, δεν μπορούμε να παραβλέψουμε την ηθική της διάσταση. Δεν αποτελεί άραγε πρόκληση -σε μια εποχή που η εργαστηριακή έρευνα μελετά την ψυχολογία των ζώων και την νοημοσύνη των φυτών- η εξόντωση της ζωής για την ικανοποίηση επιθυμιών που πυροδότησαν οι «δημιουργοί συναίνεσης» της κοινής γνώμης με σκοπό το κέρδος; Μιλάμε για πράγματα που δεν έχουν να κάνουν με την ποιότητα της ζωής, αλλά την επίδειξη και την μόδα. [2] Όλο και περισσότεροι άνθρωποι συνειδητοποιούν ότι έχουν εγκλωβιστεί σε μια αναζήτηση εξασφάλισης πόρων που θα τους επιτρέψει να αποκτήσουν και αυτοί το νεότερο μοντέλο κινητού, αυτοκινήτου, οικουσκευών κλπ. Η φούσκα του 2008, θεμελιώθηκε επάνω στα

επισφαλή στεγαστικά δάνεια. Οικογένειες -με επισφαλές οικονομικό στάτους- ωθήθηκαν από τις τράπεζες να πάρουν πολύ μεγαλύτερα δάνεια από αυτά που θα έπαιρναν διαφορετικά, για να καλύψουν τις πραγματικές τους ανάγκες. Ο Έριχ Φρόμ στο βιβλίο του «Να έχεις ή να Είσαι» θεωρεί πως υπο προϋποθέσεις «ο ανθρώπινος χαρακτήρας μπορεί να αλλάξει» «προκειμένου να ξεπεράσει την τάση του έχειν και να επιτείνει την τάση του είναι» [3]

Σύνοψη

- Η σημαντική μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος –και κατά συνέπεια και του καταναλωτισμού- πρέπει να γίνει είτε οι κλιματικές αλλαγές προέρχονται από ανθρώπινες δραστηριότητες είτε όχι.
- Εάν δεν μειωθεί το περιβαλλοντικό αποτύπωμα τότε θα αυξηθούν δραματικά οι αιτίες πολέμου, όπως είναι η έλλειψη νερού, ορυκτών καυσίμων, τροφής και γής που δεν θα έχει ερημοποιηθεί. Επίσης θα υπάρξουν καταστροφικές συνέπειες από την εξαφάνιση ειδών, και την χρήση γενετικά τροποποιημένων οργανισμών.
- Η μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος δεν αποτελεί μόνο θέμα βιωσιμότητας του ανθρώπινου πολιτισμού, αλλά και ηθικής κρίσης. Αυτή η ηθική κρίση σχετίζεται τόσο με την αβλάβεια όσο και με την απελευθέρωση του ανθρώπου από την επιθυμία και την αναζήτηση νοήματος στην ζωή. Την σταδιακή μετατόπιση της ανθρωπότητας ως σύνολο από το «έχειν στο είναι».

Συμπέρασμα

«Όλα δείχνουν ότι διανύουμε την Πράσινη Καμπή ή τον Πράσινο Μετασχηματισμό. Συνεπώς ή θα αναπτυχθεί ένα θεμελιακό Πράσινο Σχέδιο ή η άγρια ανάπτυξη σαν μια Χίμαιρα θα μας σύρει στην χειρότερη καταστροφή χωρίς καμία έξοδο κινδύνου. Ο αιώνας μας ή θα είναι ένας Πράσινος Αιώνας ή ένα ολοκαύτωμα.

Αν η Πράσινη Ακτίνα δεν διαχυθεί γόνιμα σε μια συμβιωτική και συμπαθητική ανάπτυξη του πολιτισμού και της ψυχής μας, μια

σειρά κρίσεων, με κορυφαία αυτή της κλιματικής αλλαγής, θα μας κλείσουν την αυλαία καταστροφικά». Η λοιπόν εμείς θα καταστρέψουμε και θα μετουσιώσουμε ο,τι εμποδίζει την αλλαγή αυτή αναπτύσσοντας μια Απελευθερωτική Ιδεολογία ή θα αφήσουμε να συνεχιστεί η Τραγική Παράσταση μέχρι τέλους» [4]

Αναφορές

[1] “Κόκκινη Λίστα” του 2009, της Διεθνούς Ένωσης για τη Διατήρηση της Φύσης (IUCN),

[2] Veblen Thorstein, 1982, “Θεωρία της Αργόσχολης Τάξης”, εκδ. Κάλβος

«Κάθε τάξη καθοδηγείται από την ζήλια και συναγωνίζεται με την τάξη που είναι η αμέσως ανώτερή της στην κοινωνική κλίμακα, ενώ δεν έχει καμία διάθεση να συγκριθεί με τις κατώτερές της ή τις πολύ ανώτερές της. ... Η αργόσχολη τάξη ... Βρίσκεται στην κορυφή της κοινωνικής δομής, οι αξίες υπολογίζονται σύμφωνα με τα δικά της κριτήρια και ο τρόπος ζωής της καθορίζει το πρότυπο ευπρέπειας για όλη την κοινωνία ... Κατά συνέπεια τα μέλη κάθε κοινωνικής τάξης αποδέχονται ως ιδανικό σαβουάρ βιβρ τον τρόπο ζωής της αμέσως ανώτερής τους και κατευθύνουν όλη τους την ενεργητικότητα στην κατάκτηση αυτού του ιδανικού»,

[3] Φρομ Εριχ, “Να έχεις ή να Είσαι;”, εκδόσεις Μπουκουμάνη, 1978, σελ. 44,

[4] Ζήσης Ιωάννης, “Πράσινη Καμπή, τόμος Α’, Πράσινη οικονομία κοινωνία, και Πολιτική”, εκδόσεις Αειφορία, 2008

Φωτό: wikimedia

Αλέξανδρος Μπέλεσης
Μέλος της ΜΚΟ Σόλων
info@solon.org.gr